

2017 דצמבר

מסמך מיפוי השוואתי:

מודלים לשילוב החברה האזרחית בקידום היעדים העולמיים לפיתוח בת קיימא עד שנת 2030

The Global Sustainable Development Goals (SDGs) 2030 Agenda¹

אודות מסמך המיפוי

מיפוי זה נערך על ידי עמותת איתך מעכי משפטיניות למען צדק חברתי במסגרת מיזם העמותה לקדם את יישום היעדים הגלובליים בחברה האזרחית ישראל. מטרת המיפוי הינה לבחון את המודלים השונים על פיהם המגזרים השונים במדינות מגוונות משתפים פעולה על מנת לקדם את היעדים הגלובליים. המיפוי נערך על סמך הדו"חות התקופתיים של המדינות של היעדים הגלובליים. דו"חות אלה מבוססים על המלצה הקיימת במסמך המכונן של היעדים הגלובליים² על פיה על המדינות המחויבות ליעדים הגלובליים להגיש דו"חות תקופתיים (Voluntary National Report - VNR), אשר יוצגו אחת לשנה בפני פורום המתכנס בנושא זה (High Level Policy Forum (HLPF). בשנת 2016 הגישו 22 מדינות דו"חות ואילו בשנת 2017 הגישו 43 מדינות. בשנת 2018 הצהירו 48 מדינות על כוונתן להגיש דו"חות (7 מהמדינות הגישו/יגישו כבר דו"ח שני). כלומר, עד שנת 2018, יוגשו דו"חות מ-104 מדינות. בדו"חות הוולנטריים הללו המוגשים על ידי המדינות השונות, מפורטים הצעדים השונים בהם נוקטת המדינה על מנת ליישם את מכלול היעדים הגלובליים. במסגרת הדו"חות התקופתיים אשר הוגשו ביולי 2017, 13 מדינות ענו לפורמט אחיד של דו"ח, המתייחס לאופן שיתוף הפעולה בין הממשל עם חברה אזרחית לקידום היעדים הגלובליים.

¹ המסמך נכתב על ידי צוות עמותת איתך מעכי משפטיניות למען צדק חברתי בסיוע של רבקה דייוויד ונינה גיאורגי

² United Nations General Assembly 70/1. Resolution 2030 Agenda for Sustainable Development paragraph 79

במסמך מיפוי זה נבחנו סוגי ממשקי העבודה בין פעילות הממשל והחברה האזרחית לקידום היעדים הגלובליים במדינות השונות, כפי שעולה מדו"חות המדינות אשר התייחסו לממשק העבודה בין הממשל לחברה האזרחית. מתוך ניתוח הדו"חות, זוהו שלושה סוגי מודלים של ממשקי העבודה:

מודל ראשון: שיתוף פעולה מלאה בין ארגוני החברה האזרחית והממשל ברמת התכנון והביצוע;

מודל שני: החברה האזרחית איננה חלק פורמלי במוסדות הרשמיים אך מתקיים דיאלוג קבוע בין הממשל לארגוני החברה האזרחית;

מודל שלישי: דיאלוג מוגבל או העדר דיאלוג בין המוסדות הממשלתיים לבין ארגוני חברה אזרחית

רשימת המדינות אשר דיווחו: ארגנטינה, צ'ילה, צ'כיה, יפן, קניה, לוקסמבורג, מלאזיה, נפאל, ניגריה, תאילנד, הולנד, טוגו, זימבבואה.

בנוסף לסקירת המודלים השונים כפי שעלו מתוך הדו"חות התקופתיים, כחלק מהמיפוי אשר יוצג במסמך זה, תוצג התייחסות להמלצות לשילוב ארגוני נשים בקידום היעדים הגלובליים, כפי שבאו לידי ביטוי בדו"ח [ההפוק על ידי ארגון הבינלאומי Women's Major Group](#), אשר הוצג בפני ה- High Level Political Forum (HLPF) ביולי 2017.

מסקנות עיקריות מתוך ניתוח הדו"חות התקופתיים והמלצות קבוצות ארגוני הנשים: כפי שעולה משלושת המודלים, ניכר כי ישנם מספר גורמי מפתח לשיתוף פעולה פורה בין משרדי הממשלה לחברה האזרחית:

1. הגדרת גורם ממשלתי המתכלל את כל הפעילות המדינתית לקידום היעדים הגלובליים.
2. הזמנה ממשלתית מסודרת ומאורגנת של ארגוני חברה אזרחית להשתתף בדיאלוג. בהיעדר משאבים והיכרות עם היעדים הגלובליים, רק במדינות בהן הזמנת ארגוני החברה האזרחית מצד הממשל לקחת חלק בפעילות לקידום היעדים (לרבות שותפות בכתיבת הדו"ח התקופתי) היתה מוקדמת ורצינית, יתאפשר לארגוני החברה האזרחית לקחת חלק בתהליך.
3. יצירת שותפויות בקרב ארגוני החברה האזרחית העוסקים במגוון תחומים ונושאים על בסיס הפלפוטרה של היעדים הגלובליים לחיזוק קשרי העבודה ושימוש בכלים משותפים.

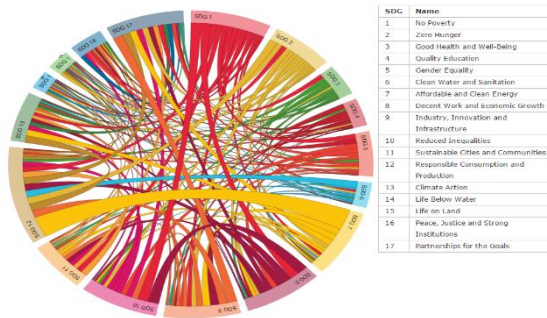
הקדמה אודות עמותת איתך מעכי משפטניות למען צדק חברתי

עמותת איתך מעכי פועלת מאז הקמתה בשנת 2001 על מנת לקדם השמעת קולן של נשים הנמצאות בשוליים החברתיים, הגיאוגרפיים והכלכליים בחברה בישראל. בין היתר, מעניקה העמותה יעוץ וליווי משפטי חינמי לנשים עובדות בשכר נמוך, ומדי שנה מקבלת העמותה, בשלושת סניפיה הפרוסים במרכז (תל אביב), בדרום (באר שבע) ובצפון הארץ (חיפה), כאלף פניות בשנה של נשים מאוכלוסיות מוחלשות, לרבות נשים חרדיות, ערביות בדואיות בנגב וצעירות חסרות עורף משפחתי, בנוגע לשכרן וזכויותיהן במסגרת העבודה. מזה כעשור עמותת איתך מעכי פועלת לקידום החלטה 1325 של מועצת הבטחון של האו"ם וכן פועלת

לקידום יישום בישראל של היעדים הגלובליים הרלוונטיים לפועלה בישראל. זאת מתוך האמונה כי שילוב השוויון המגדרי כאחד היעדים בתכנית הגלובלית, מאפשר הטמעה של המטרות בשוויון מגדרי בכל אחד מן היעדים השונים, באופן הוליסטי ואינטגרטיבי, כך שקידום המטרות יהא רלוונטי גם עבור קבוצות ייחודיות ומופלות לכל אחד מן היעדים.

רקע קצר אודות היעדים הגלובליים:

ב-25 ספטמבר 2015 אימצה העצרת הכללית של האו"ם, בהשתתפות למעלה מ-80 מנהיגים ומנהיגות מכל רחבי העולם, 17 יעדים אותם יש לאמץ על מנת להוביל להתפתחות עולמית בת קיימא עד לשנת 2030. לכל יעד מפורטות מטרות קונקרטיות כך שכלל היעדים מכילים 169 מטרות, אותן יש להגשים, על מנת להוביל

ליישום מלא של היעדים. ב-1 בינואר 2016 נכנסה רשימת היעדים לתוקף וכל המדינות החברות באו"ם נדרשות מנקודה זאת ואילך לדווח כיצד הן מקדמות את יישום היעדים הללו.

להלן רשימת היעדים: **יעד 1:** סיום העוני בכל צורתיו בכל מקום; **יעד 2:** סיום רעב, השגת ביטחון תזונתי וקידום חקלאות בת קיימא; **יעד 3:** הבטחת חיים בריאים וקידום חיים ראויים לכל בכל הגילאים; **יעד 4:** הבטחת חינוך מכליל והוגן וקידום הזדמנויות לחינוך לכל בכלי שלבי החיים; **יעד 5:** השגת שוויון מגדרי והעצמת כלל הנשים והילדות; **יעד 6:** הבטחת זמינות בת קיימא למים ושירותי תברואה לכל; **יעד 7:** הבטחת נגישות לאנרגיה זמינה, אמינה ובת קיימא; **יעד 8:** קידום צמיחה כלכלית יציבה, כוללת ובת קיימא ותעסוקה הגונה לכל; **יעד 9:** הקמת תשתית גמישה וקידום תיעוש חדשני ובר קיימא; **יעד 10:** צמצום אי השוויון בין מדינות ובקרב המדינות; **יעד 11:** הפיכת ערים ואזורי התיישבות לכוללניים, בטוחים, גמישים וברי קיימא; **יעד 12:** הבטחת דפוסי צריכה וייצור ברי קיימא; **יעד 13:** נקיטת פעולות חירום למלחמה בהשפעות שינוי האקלים; **יעד 14:** שימור ושימוש יציב באוקיינוסים, ימים וכלל משאבי הים לפיתוח בר קיימא; **יעד 15:** הגנה, שחזור וקידום שימוש בר קיימא במערכות אקולוגיות, ביערות, ניהול בר קיימא של היערות, לחימה בתהליכי מדבור וצמצום מגוון ביולוגי; **יעד 16:** קידום חברות כוללניות החיות בשלום לפיתוח בר קיימא, נגישות לכל למערכת משפט אפקטיבית, אמינה וכוללת בכל הרמות; **יעד 17:** חיזוק והעמקת השותפות העולמית לפיתוח בר קיימא;

מיפוי המודלים הקיימים לשיתוף פעולה מגזרי לקידום היעדים הגלובליים בעולם

מסמך זה עורך מיפוי של סוגי ממשקי העבודה בין פעילות הממשל והחברה האזרחית לקידום היעדים הגלובליים במדינות השונות, כפי שעולה מדו"חות אשר הוגשו בחודש יולי בשנת 2017 על ידי 13 מדינות. הבחירה במדינות הללו נובעת מהעובדה שכל המדינות הנבחרות ענו לפורמט אחיד של דו"חות, אשר כלל התייחסות נרחבת לקשר של הממשל עם החברה האזרחית ביישום היעדים הגלובליים. אלו המדינות: ארגנטינה, צ'ילה, צ'כיה, יפן, קניה, לוקסמבורג, מלאזיה, נפאל, ניגריה, תאילנד, הולנד, טוגו, זימבבואה. בבחינה השוואתית לאופן יישום היעדים הגלובליים מהדו"חות אשר הוגשו על ידי המדינות, נמצאו מגוון מודלים בקרב מדינות השונות, ביחס לשילוב העבודה בין הממשל לחברה האזרחית. להלן פירוט המודלים.

מודל ראשון: שיתוף פעולה מלאה בין ארגוני החברה האזרחית והממשל ברמת התכנון והביצוע

ביפן, מלזיה וקניה מתקיים דיאלוג ממוסד ורשמי בין משרדי הממשלה וארגוני החברה האזרחית. במדינות הפועלות במסגרת מודל עבודה זה ישנו גוף ממשלתי אחד המתכלל את עבודת הממשל וכן את הקשר עם המגזרים השונים.

יפן: על פי הצהרות גורמים בכירים בממשל, יפן מאמינה בדיון משותף בין ממשל, חברה אזרחית, המגזר העסקי והאקדמיה, אשר מתקיים גם ברמה הלאומית וגם ברמה המוניציפלית.³ לדוגמה, בשנת 2016 נערכו חמישה מפגשים בערים שונות ביפן על מנת לקיים דיאלוג רשמי רב מגזרי בנושא קידום היעדים. המפגש הרשמי הראשון בנושא היה תחת חסותו של ראש ממשלת יפן אשר הכריז כי הוא יהיה בראש המהלך לקידום היעדים הגלובליים. בתוך כך ראש הממשלה הנחה את הגוף הרשמי להכין הנחיות לממשלת יפן ליישום היעדים הגלובליים. השולחן העגול לקידום הנושא כולל 14 משתתפים מהם 3 מהחברה האזרחית. לצד השתתפותם הרשמית של ארגוני החברה האזרחית בשולחן העגול הממשלתי, הארגונים מתכננים לפרסם גם דו"ח צללים, אשר יבקר את המכניזמים אשר ייבנו על ידי הממשל לקידום היעדים הגלובליים, בעיקר בתחומים של בריאות, חינוך, עוני וחוסר שוויון.

מלזיה: הוקם גם כן גוף רשמי בו משתתפים באופן קבוע נציגי ממשל וחברה אזרחית. היחידה לתכנון כלכלי במשרד ראש הממשלה הקימה ועדת היגוי לאומית המתכללת את העמדות של כל משרדי הממשלה, ארגוני החברה האזרחית והמגזר העסקי לבחינת אופן קידום היעדים הגלובליים. במסגרת הכנת הדו"ח הוולנטרי אשר הוגש על ידי מלזיה, ערכו ארגוני החברה האזרחית מספר ניירות עמדה בנושאים שונים. ניירות עמדה אלה נכללו בדו"ח הסופי ואף השפיעו על אופן התכנון של מלזיה לקידום היעדים הגלובליים. במספר יעדים הממשלה עתידה לממן את פעילות החברה האזרחית, על מנת שארגוני החברה האזרחית יפעלו לקידום היעדים במספר תחומים.

³ כפי שאף ציין שגריר יפן בישראל קוג'י טומיטה בכנס שנערך ב-20.11 המרכז הבינתחומי בהרצליה ביוזמת בית ספר לסביבה ומשרד החוץ.

קניה: הפורום לקידום היעדים הגלובליים בקניה (The SDGs Kenya Forum) היו גוף בראשות המשרד הממשלתי לתכנון וכולל גורמים מכל הסקטורים. גוף זה מקדם דיאלוג בין הסקטורים ואיסוף המידע אודות הנעשה על ידי הגופים השונים לקידום היעדים הגלובליים.

צ'כיה: המחלקה הממשלתית לפיתוח קיימות אחראית על קידום היעדים הגלובליים ופיתוח הדיאלוג בנושא בין הגורמים הממשלתיים השונים לבין ארגוני חברה אזרחית. בפגישות המחלקה יש נוכחות קבועה של ארגוני חברה אזרחית. המחלקה הממשלתית ארגנה שימועים פומביים בהם ארגוני חברה אזרחית הוזמנו להשמיע עמדתם ביחס לאופן הקידום של היעדים הגלובליים על ידי הממשלה.

מודל שני: החברה האזרחית איננה חלק פורמלי במוסדות הרשמיים אך מתקיים דיאלוג קבוע בין הממשל לארגוני החברה האזרחית

על פי מודל זה, מתקיים דיאלוג בין משרדי ממשל רלוונטיים לארגוני חברה אזרחית המבוסס על העברת מידע בין שני הסקטורים. אולם החברה האזרחית פועלת באופן נפרד מהממשל לרבות פעילויות והפקת דו"חות עצמאיים. המדינות הפועלות על פי מודל זה: צ'ילה, ניגריה, טוגו, הודו ולוקסמבורג. במדינות אלה ישנה גם פעילות של הסקטור העסקי חלקה באה לידי ביטוי במימון פעילות של הממשל או של ארגוני חברה אזרחית.

ניגריה – ארגוני חברה אזרחית היו מעורבים בכתיבת הדו"ח הוולנטרי של המדינה על אף שלא היה נציגות של ארגוני חברה אזרחית במשלחת הממשלתית לאו"ם. רשת ארגוני החברה האזרחית פועלת באופן עצמאי לקידום היעדים הגלובליים ובתוך כך הכשירה למעלה מ-200 ארגונים לשלב את היעדים הגלובליים בתכניות ובפעילויות שלהם.

טוגו – ארגוני חברה אזרחית בקשר עם הממשל אולם אין דיאלוג רשמי. ארגוני חברה אזרחית הגישו הצעות לשיפור הדו"ח הממשלתי. ארגוני חברה אזרחית בעיקר מכוונים את יישום היעדים הגלובליים לחיזוק קהילות ויצירת תכניות פיתוח קהילתי.

הולנד – במסגרת המהלך הממשלתי בהולנד לקידום דו"ח לאומי ליישום היעדים הגלובליים, נערכה היוועצות עם ארגוני החברה האזרחית. ארגוני החברה האזרחית משתמשים ביעדים הגלובליים כמסגרת עבודה אולם אין שינוי נראה לעין בדפוסי עבודה של החברה האזרחית בעקבות היעדים הגלובליים.

לוקסמבורג – החל מספטמבר 2015 לארגוני החברה האזרחית יש דיאלוג קבוע עם המשרד לפיתוח. אולם ארגוני החברה האזרחית לא הוזמנו לקחת חלק בתהליך כתיבת הדו"ח מטעם לוקסמבורג. ישנם מספר ארגונים אשר משלבים את היעדים הגלובליים בפעילויות ובתכנון האסטרטגי של הארגון. זאת על אף העובדה כי ישנה מודעות חלקית ליעדים בקרב ארגוני החברה האזרחית.

מודל שלישי: דיאלוג מוגבל בין המוסדות הממשלתיים לבין ארגוני חברה אזרחית

ישנן מדינות בהן מסיבות שונות, לארגוני החברה האזרחית מעורבות חלקית ומצומצמת בעבודת הממשל בקידום היעדים הגלובליים. המדינות הינן תאילנד, זימבבואה, נפאל, ארגנטינה.

תאילנד – ארגוני החברה האזרחית בחרו לייצר דו"ח אלטרנטיבי לדו"ח המדינתי. ישנם מספר ארגוני חברה אזרחית שבחרו להשתמש ביעדים הגלובליים כפלטפורמה לחשיבה מחודשת ביחס לתהליכי פיתוח שיש להוביל בתאילנד.

נפאל – הממשל הזמין את ארגוני החברה האזרחית בנפאל להגיב על הדו"ח המדינתי אך באופן מוגבל וכמעט לא היתה לכך היענות מצד הארגונים. הוקם פורום של 44 ארגונים המקדם את היעדים בקרב ארגוני חברה אזרחית ניסה לייצר דיאלוג אם הוועדה הלאומית לתכנון, האחראית על יישום היעדים הגלובליים בנפאל. אולם עדיין לא נוצר קשר משמעותי. לצד ניסיון זה, מקדם פורום ארגוני החברה האזרחית דו"ח אלטרנטיבי לדו"ח המדינתי. אחת הדוגמאות לפעילות הפורום היא של ארגון נשים אשר יפעיל סדנאות לגורמים רלוונטיים ולנבחרי ציבור ברמה המקומית והלאומית, על מנת לקדם מודעות ליעדים הגלובליים.

ארגנטינה – לא מתקיים קשר פורמלי בין ארגוני חברה אזרחית לממשל. ארגוני חברה אזרחית יצרו רשת אשר הפיקה ניירות עמדה במספר נושאים כמו שוויון מגדרי, עוני, תעסוקה וסביבה. אולם הממשל לא עשה בניירות עמדה אלה כל שימוש ולא התבצעו כל פעולות מעבר לכך בזירה האזרחית בהעדר כלים ומשאבים.

זימבבואה – ארגוני החברה האזרחית פועלים בעיקר במסגרת פורום להפחתת העוני the Poverty Reduction Forum Trust (PRFT) המחולק לעשרה תחומים שונים. הפורום הפיק דו"ח אשר הוגש למשרדי הממשלה הרלוונטיים לקראת הפקת הדו"ח המדינתי. הקושי המרכזי העומד בפני ארגוני חברה אזרחית הינו היעדר משאבים.

הודו – הקשר בין החברה האזרחית לממשל בא לידי ביטוי בהזמנה לארגוני החברה האזרחית להגיש התייחסות לאינדיקטורים שיצר הממשל ההודי לקידום היעדים הגלובליים. טרם הסתיימה העבודה על האינדיקטורים ועוד לא ברור עד כמה השפיעה המעורבות של ארגוני החברה האזרחית על התהליך. בנוסף לכך יצרו רשת של ארגוני חברה אזרחית בהובלת Wada Na Todo Abhiyan (WNTA) דו"ח צללים. הממצאים המרכזיים של הדו"ח הצביעו על הצורך של המדינה לפעול לטיפול מיידי בעוני, פערים בין עניים ועשירים ואפליה כלפי קבוצות באוכלוסיה.

קובה⁴ – על רקע השינויים הפוליטיים המשמעותיים החלים על קובה לאור השינוי ביחסה של ארצות הברית לקובה, נערך שיתוף פעולה משמעותי בין הממשל, ארגוני החברה האזרחית למגזר העסקי, על מנת להוביל ליישום היעדים הגלובליים באופן כזה שהיעדים הללו יילקחו בחשבון בכל השינויים המתרחשים בכלכלת קובה.

בנוסף למיפוי המודלים של שיתוף הפעולה בין המגזרים, נבקש להתייחס במסמך מיפוי זה להמלצות לארגוני

נשים כפי שעולות מדו"ח של ארגון בינלאומי הסוקר פעילות ארגוני נשים לקידום היעדים הגלובליים

⁴ 1 Mr. Garland McCoy. (2016). No. 271 Civil Society & Private Sector Build ICT support for SDGs. Technology Education Institute.

סקירה זו מתבססת על דו"ח שהופק על ידי Women's Major Group (WMG)⁵ ומתבסס על דיווחים של 64 ארגוני נשים, פורומים וקואליציות מ-23 מדינות (בקרוב 44 המדינות אשר הגישו דו"ח בשנת 2017). בדו"ח ישנה התייחסות למעורבותם של ארגוני נשים ביצירת הדו"ח המדינתי. על פי ממצאי הדו"ח, עולה כי גם במדינות בהן היתה מעורבות של חברה אזרחית, לא בהכרח היתה נכונות לשלב ארגוני נשים.

המלצות שעולות מהדו"ח ברמה המדינתית:

על ארגוני חברה אזרחית להקים מכניזמים לאומיים ועצמאיים למיסוד הקשר עם הממשל. זאת על מנת להבטיח שתהליך כתיבת הדו"ח המדינתי הינם פתוחים, מגוונים ושקופים. על ארגוני הנשים מוטלת החובה להקים פורומים בנושא ולקדם את ההידברות עם הממשל תוך הצבת דרישות לניתוח מגדרי בנושאים של שוויון מגדרי, זכויות אדם, קיימות ועוד. על מנת להבטיח כי תהליכים אלה כוללים ניתוח מגדרי, יש להבטיח את מעורבותם האקטיבית של ארגוני הנשים בתהליך. חובה זאת בראש ובראשונה מוטלת על הממשל הפועל לקידום היעדים וכן לכתיבת הדו"ח. יש לוודא כי האפשרות לכלול את עמדת ארגוני הנשים הינה משמעותית, מתאפשרת מבחינת לוח זמנים ורלוונטית לכל היבט בדו"ח – הן בנושאים אליהם הדו"ח מתייחס וכן באתגרים ובהמלצות אשר עולות בדו"ח לפעילות עתידית.

פעילות עמותת איתך מעכי משפטניות למען צדק חברתי לשנת 2018

בשנת 2017 הציגה עמותת איתך מעכי את היעדים הגלובליים בפני 35 ארגוני חברה אזרחית הפועלים בתחומי תוכן ועשייה שונים ומגוונים וקידמה דיון בקרב הארגונים הללו אודות החברה האזרחית בדבר מודל העבודה של שיתוף בין מגזרי הרצוי לקידום היעדים הגלובליים בישראל.

במהלך שנת 2018 תקים עמותת איתך מעכי ועדת היגוי לקידום היעדים הגלובליים מקרב נציגי/ות החברה האזרחית. ועדת ההיגוי תקיח חלק בעיצוג ערכת קידום מדיניות הכוללת עקרונות מנחים ליישום מדיניות המטמיעה את הפרדיגמה של היעדים הגלובליים.

למידע נוסף ניתן ליצור קשר עם עמותת איתך-מעכי משפטניות למען צדק חברתי בכתובת מייל:

mail@itach.org.il או בטלפון 03-5160103

⁵ http://www.womenmajorgroup.org/wp-content/uploads/2017/10/Women27s-Participation-in-VNRs_2017_WMG-1.pdf